

KOMPETENCIJE VASPITAČA KAO FAKTOR PODSTICAJA DRAMSKIH AKTIVNOSTI I IZRADE LUTAKA U VRTIĆU

Marija Aleksandrović Stajić

Visoka škola primenjenih studija za predškolsko vaspitanje i poslovnu informatiku Sirmijum, Zmaj
Jovina 29, 22000 Sremska Mitrovica, Srbija, mara.aleksandrovic@gmail.com

SAŽETAK

U radu je razmatrana višeslojna uloga vaspitača i njegovih metodičkih pristupa tokom procesa razvoja kreativnosti kod dece predškolskog uzrasta kroz primenu dramskih aktivnosti u vrtiću, uz težnju ka razvoju integralnog razvoja ličnosti. Problem istraživanja odnosi se na utvrđivanje faktora koji utiču na podsticanje dečijeg dramskog izražavanja u vrtiću. Cilj istraživanja je sagledavanje efekata metodičkih pristupa vaspitača vezano za dramske aktivnosti i izradu lutaka kroz prikupljanje podataka i analizu stavova i postupaka vaspitača u vaspitnoj praksi. Rezultati pokazuju da vaspitači smatraju da lutka pored izuzetnog značaja za razvoj dečije mašte pokazuje i izrazito terapeutsko dejstvo ali da se i pored tih saznanja ona ne koristi u dovoljnoj meri u vrtićima. Uočeni efekti navode na promišljanja o frekventnijoj upotrebi lutke kao nezaobilazne komponente dobrobiti deteta i dečijeg sveobuhvatnog razvoja.

Ključne reči: dete, dramske aktivnosti, scenska lutka.

UVOD

U ovom radu je razmatrana višeslojna uloga vaspitača i njegovih metodičkih pristupa tokom procesa razvoja kreativnosti kod dece predškolskog uzrasta kroz primenu dramskih aktivnosti u vrtiću, uz težnju ka razvoju integralnog razvoja ličnosti. Problem istraživanja odnosi se na utvrđivanje faktora koji utiču na podsticanje dečijeg dramskog izražavanja u vrtiću. Cilj istraživanja je sagledavanje realne situacije vezane za podsticaj dece od strane vaspitača na izradu lutaka i dramski izraz kroz prikupljanje podataka i analizu stavova vaspitača u vaspitnoj praksi. Rezultati pokazuju da vaspitači smatraju da lutka ima izuzetan značaj za razvoj dečije mašte pokazuje i izrazito terapeutsko dejstvo ali da se njena vrednost ne koristi u dovoljnoj meri u vrtićima. Uočeni efekti navode na promišljanja o frekventnijoj upotrebi lutke kao nezaobilazne komponente dobrobiti deteta i dečijeg sveobuhvatnog razvoja. Za potrebe istraživanja korišten je anketni upitnik koji se sastojao od 10 pitanja koja uključuju proveru spremnosti i enuzijazma za izradu lutaka i kostima, izvođenje lutkarskih predstava, učestalost izvođenja lutkarskih predstava i dramatizacije i spremnost da koriste različite materijale prilikom izrade. "Zadatak pedagogije u vrtiću je da pripremi dete za ulazak u savremeni svet. Uz "obavezna" znanja za život ona kod dece mora da razvije sposobnosti/ kompetencije za akivan život. Već u vrtiću dete treba da upozna život na način koji će mu omogućiti da ga živi harmonično težeći ka najvećim vrednostima. U tom pogledu umetnost, posebno dramska, ima izuzetno bitnu ulogu (Pavlović, 2019). O vezi nastaloj između pozorišta i vaspitanja možemo govoriti spomenuvši na početku "Prvu srpsku dramu pod nazivom "Smrt Uroša V" Emanuela Kozačinskog koja je nastala 1733. godine za potrebe latinsko- slavenske" škole u Sremskim Karlovcima. Od tada do prve polovine XIX veka školska pozorišta bila su u Srbiji jedini nosioci pozorišne umetnosti (Đokić, Jovanović i Nikolin-Nikolić, 1969). "Istorija teatra za decu i mlade počinje tek u XIX veku kao posledica krupnih promena na širem društvenom planu, tokom kojih je počela da se ispoljava briga za vaspitanje i iznad svega obrazovanje, prvo dečaka, a zatim i devojčica. Tada se počelo razmišljati o specijalnim vaspitnim metodama, ali i o kontaktima dece sa umetnošću koja bi bila njima namenjena. Jan Hendrik van den Berg (Jan Hendrik van den Berg) primećuje: Dokle god su odrasli živeli u istom vidljivom i shvatljivom svetu kao i deca, razlika među njima nije bila značajna. Mladi su bili „odrasli u malom” pre nego deca, a njihova jedinstvenost više je bila

definisana visinom i ekonomskim statusom, nego razlikama u psihološkoj stvarnosti. Od sredine XVIII veka linija koja razdvaja odrasle i decu postepeno je postajala očiglednija. (Van den Berg, 1974; prema Stanisavljević, 2022).

U Srbiji je najverovatnije postojao lutkarski narodni teatar ali su svi tragovi vezani za njega iščezli. Sa druge strane, u Bugarskoj na primer postoji čitavo bogatstvo narodnog lutkarskog teatra. (Milovanović, 2003). Rezultati istraživanja Pedagoškog društva Srbije o potrebama, kompetencijama i spremnosti vaspitača i nastavnika osnovnih i srednjih škola u Srbiji za primenu drame u obrazovno-vaspitnom radu. "Istraživanje je deo projekta Povezivanje važnih subjekata u oblasti drame i obrazovanja u Srbiji - OSTRVA3 čiji je nosilac umetničko udruženje BAZAART iz Beograda. Rezultati istraživanja odnose se na: 1. procenu obučenosti vaspitača i nastavnika za uključivanje drame u obrazovno-vaspitni rad; 2. shvatanje vaspitača i nastavnika o značaju drame za razvoj dece i mladih; 3. zainteresovanost vaspitača i nastavnika da se edukuju u ovoj oblasti; 4. utvrđivanje poželjnih načina podrške; 5. sagledavanje obrazovnih politika za primenu drame kao pedagoškog metoda rada. Dobijeni rezultati pokazuju da je "zasnovanost za primenu drame kao pedagoškog metoda u domaćem i evropskom zakonodavstvu i obrazovnim politikama poznata manjem broju ispitanika, tj. da vaspitači i nastavnici nisu upoznati sa strateškim dokumentima i Zakonom. Ova činjenica im ne smeta da unose promene i unapređuju rad u vrtićima i školama. Pokazuje se da je nastavnim metodama i postupcima moguće brže i lakše izvršiti promene i da nastavnici nisu zainteresovani za praćenje zakonske i druge reglative obrazovnog sistema (Đorđević, 2014).

DRAMSKO ASPITANJE PREDŠKOLSKE DECE

Razvoj dramske umetnosti usko je povezan sa događajima u društvu. Ona je uvek išla u korak sa vremenom u kom se razvijala. Viktorović tvrdi da je dramska umetnost odraz vremena i društva (Viktorović, 2004). Dramsko vaspitanje pruža mogućnost iskazivanja kreativnosti i samostalnosti deteta. Dramski postupak koji se oslanja na improvizaciju daje najbolje rezultate jer tada dete ulaže sopstvena iskustva. Pedagoški rad koji uključuje dramu nema neposrednu didaktičku svrhu dok istovremeno kreativnost koja odlikuje dramski pristup utiče podsticajno na stavralačko učenje. Igra i druženje sa vršnjacima osnov su za dramsko vaspitanje kojim se deca uvode u oblast drame u predškolskim ustanovama. Kroz ovu vrstu vaspitanja i sredstva dramske i pozorišne umetnosti, predškolsko dete se iskazuje kao stvaralac i priprema za realnost i život. Dramsko vaspitanje u vrtiću utiče pozitivno na "uvođenje deteta u društvenu zajednicu, upoznavanje zakonitosti vremenskih tokova (prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, osposobljavanje dece da uživaju u svojim saznanjima, osposobljavanje deteta da iz dramske aktivnosti ulazi u sve ostale: u književnost, slikarstvo, u arhitekturu i vajarstvo, muziku i ples. Dramsko vaspitanje uspešno utiče na emocionalni sklop deteta, formiranje stavova, razvoj društvene svesti, razvoj samokritičnosti, odgovornosti, tolerancije, humanosti, međuljudske odnose (Pavlović, 2019).

Ono predstavlja skup metoda podučavanja koje se koriste u radu sa predškolskom decom i nema za cilj bavljenje dramskom umetnošću u profesionalnom smislu. Kao i kod likovnog izražavanja deteta, kod dramskog vaspitanja se takođe ne insistira na krajnjem rezultatu nastanka crteža, slike, plastičnog oblikovanja ili u ovom slučaju izvođenja dramskih aktivnosti.

Od velikog značaja je da vaspitači približe dramsku umetnost deci kroz pozorišne predstave za decu, radio dramu, gledanje kvalitetnog dramskog programa na TV- u nakon čega je obavezno voditi razgovor sa decom o viđenom i naučenom. Lično mišljenje kao i interpretacija viđenog treba da se neguje kod dece kao velika vrednost. Potrebno je pomoći deci da steknu dobru osnovu da bi kasnije mogla sama da nadograđuju svoje znanje o vrstama i oblicima scenske umetnosti. Od velikog je značaja da vaspitači prilikom posete lutkarskom pozorištu omoguće deci kontakt sa glumcima nakon predstave i upoznaju decu sa procesom nastanka jedne predstave počev od ideje preko pisanja ili adaptacije teksta do izrade lutaka i scenografije do krajnjeg izvođenja. Ono što se događa iza scene u toku svih faza izvođenja predstave važno je koliko i sama predstava na sceni. Zadaci vaspitača su da kod deteta stvori ohrabrenje za javni nastup, da pomogne deci u izradi kostima, biranju boja materijala i krojenju tih kostima, da uputi decu u proces izrade scenografije i

uključiti ih u process izrade uvažavajući njihovo mišljenje i ideje o eventualnim izmenama gotovog rešejna. Potrebno je da bude kreativan, fleksibilan, da omogući detetu da se "uživi" u ulogu, da stori svoj novi svet izvan postojećeg kroz igru i dramaizaciju. Dramatizacija je postupak originalnog prerađivanja epskih književnih vrsta u dramski oblik pri čemu se naracija kao izražajno sredstvo epike pretvara u dijaloge i monologe (Mladenović, 2005). Bokšan ukazuje na činjenicu da je prvi zadatak u dečijem dramskom studiju zapravo postizanje spontanosti. Do nje se dolazi kroz poznate i jednostavne igre koje su poznate detetu a kasnije i kroz igre složenijeg sadržaja i određene zadatke koje će dete dovesti do staralačkih rezultata (Bokšan, 2000). Za rad na sistemu dramskih igara u fazi pripreme vežbi za oslobađanje u pokretu, prostoru i govoru dobro je organizovati grupe od petnaestoro dece najviše zbog toga što s dete u grupi oseća sigurnije i slobodnije, privikva se na međusobnu komunikaciju, usvaja probleme kritičnosti i saokritičnosti što i treba da bude cilji (Bokšan, 2000).

"Lutarska dramaturgija je usaglašena sa osobenostima lutkarskog pozorišta i principima lutkarske estetike. Pošto je lutkarska pozorišna umetnost ima složenu sintezu lutkarske estetike. Pošto je lutkarska pozorišna umetnost veoma složena sinteza mnogobrojnih umetnosti, lutka je ono središte koje ih ne samo objedinjuje već im daje i nov smisao, potčinjavajući sve oblike umetnosti svojim izražajnim sredstvima, svom specifičnom jeziku (Milovanović, 2016). Misailović ukazuje na kontinuitet razvoja deteta i razvoja oblika i sadržaja njegovih igara pomoću kojih dete otkriva i saznaje. "Zato dečije igre imaju saznanjani karakter onda i kada nemaju saznanjani cilj, pa je obrazovna i vaspitna uloga i naga dečjih igara bila čest predmet naučnog proučanja (Misailović, 1991). Posete dečijim pozorišta su veoma važne. U lutkarskom pozorištu izvođači se izražavaju lutkama koje su kreirane za scensko izvođenje. Predstave izvode glumci lutkari (Takarić, Đuričković i Pavlović, 2013). Dugo vremena nakon posete dece pozorištu čak i kroz jednostavnu igru ili aktivnost deca mogu biti posebno motivisana i mnogo bolje će razumeti i pamtiti nova iskustva i iskoristiće ih u novim situacijama (Telander, Ristić i Navojec, 2015).

LUTKA U VRTIĆU

Dete od četvrtne godine može da se hvata za predmete i samim tim počinje i njegova igra predmetima (Štern, 1938).

Vaspitač treba da poznaje značenje lutke, ali i da ume da pronađe asocijacije i metafore sa bojom, oblikom, pokretom i auditivnom komponentom lutkarstva. Na taj način je moguće olakšati deci da uvide svoje mogućnosti, izražavanje i sprovođenje zamisli, sposobnost raditi unutar grupe. Zbog toga je bitan način na koji vaspitači koriste lutku i kako "definišu pedagoški kontekst te upotrebe" (Ivon, 2010).

"U životu deteta lutka postoji od samog rođenja. U prvim godinama života ona je "sigurna baza" (Bowlby, 2011; prema Đekić, 2019), asocijacija na siguran dom i majčinu zaštitu, te uteha u nepoznatoj i novoj sredini. Potom, ona je osnovni rekvizit u samostalnoj igri, ali i u igri s drugom decom. Kroz predškolski i prve godine školskog perioda, lutka je i dalje bitno sredstvo igre i može imati mnogobrojne uloge i funkcije, te predstavlja nepresušni izvor kreativnosti, a njena zastupljenost u životu dece zavisi kako od roditelja, tako i od vaspitača i učitelja, koji kroz svoj vaspitni rad mogu uvesti različite lutkarske sadržaje. Ivon smatra da svako dete na sebi svojsven način izražava svoje potrebe i da se zbog toga od vaspitača očekuje visok stepen pedagoškog senzibiliteta. Vaspitač treba takođe da bude sposoban da uvidi potrebe dece i omogući prikladno okruženje za zadovoljavanje kreatinog izražavanja dece (Ivon, 2010). "Takođe, od velike pomoći lutka može biti kada detetu treba ublažiti strahove. Igre uloga sa lutkom detetu će pomoći da lakše prihvati nužne situacije koje se u stvarnosti teško podnose, kao što su, na primer, popravljanje zuba, odlazak kod lekara, vađenje krvi, bol koji izaziva plasiranje infuzije, primanje injekcije i dr. Igrajući se lutkom koja je pacijent, dete u ulozu lekara ili medicinske sestre lakše će razumeti nužnost neprijatnih postupaka. Ono će kroz postupak tešenja lutke-pacijenta u stvari tešiti sebe, što će kod njega doprineti smanjenju straha kada se bude našao u stvarnoj situaciji" (Hitrec, 1991; prema Đekić, 2019).

Dečije psihološke potrebe vaspitač će lakše prepoznati kroz interakciju među decom uz pomoću lutke i ujedno može na taj način da dođe do načina ispunjenja dečje potrebe za

komunikacijom (Ivon, 2010). Dok pravi lutku, dete pokušava da sastavi raličite vrste materijala od kojih se neki lakše kombinuju i spajaju od drugih. Tako dete stiče iskustvo i uviđa koji je način uspešan da bi se napravila lutka. Iako je sam proces izrade najvažniji, bitan je krajnji rezultat jer on utiče na samopouzdanje dece i dalji podsticaj u radu. Likovni elementi kao što su oblik, veličina, boja i tekstura nalaze svoje mesto u izradi lutke. Deca kroz proces izrade lutke i rekvizita za predstavu uče o navedenim likovnim elementima. Kroz sticanje sigurnosti u ručnom pravljenju lutaka, deca ujedno stiču i sigurnost koja će im pomoći u svakodnevnom životu. Pored svoje uloge u dramatizaciji, lutka može da ima i funkciju igračke. *Kreatini aspekt i imaginacija* važni su da bi dete moglo da svori igračku. Da bi je izradilo, ono prvo zamišlja njen izgled (stvaranje mentalne slike), a zatim planira izradu (plan-do-review process), razvija strategiju stvaranja, kominuje i povezuje različite materijale, usput nailazi na nova rešenja koja ga mogu navesti na izmene početne zamisli vezano za izgled lutke. Sve ovo ukazuje na kreativni proces i stvaralaštvo. U procesu izrade igračkaka prepliću se imaginacija i realnost, dovode se u međusobnu vezu (D.Večanski, 2015, str 95). Na taj način se mentalne slike pretvaraju u realnost kreativnim i stvaralačkim činom (Moyles, 1989; prema Večanski, 2015). Ručna izrada lutaka ima i *ekološki aspekt* jer podrazumeva korišćenje reciklažnih i prirodnih materijala kao što su različite tkanine, kartton, crteži i slike na papiru koj emodu da postanu nešto drugo, npr. deo odeće lutke ili scenografije i da se na taj način recikliraju. Kako proces izrade lutke odmiče i postaje sve više uočljiv, dete stiče iskustvo o njenom nastajanju i tako dobija saznanje koje inče ne bi dobilo ako bi mu se lutka ili igračka kupila u prodavnici.

INTERPRETACIJA REZULTATA

1.Na pitanje "Da li pravite lutke u vrtiću?" u vrtiću broj 1 (tabela 2) svi su odgovorili da prave lutke dok su u vrtiću broj 2 (tabela 3) svi vaspitači su odgovorili da to ne rade. Ovo može ukazivati na to da i motivacija vaspitača da uvodi pravljenje lutaka sa decom može u velikoj meri zavisiti od atmosfere koja vlada u kolektivu u vezi sa ovom temom. Od ukupnog uzorka polovina je odgorila da pravi lutke a polovina da ne (tabela 1, slika 1).

Tabela 1. Da li pravite lutke u vrtiću?

Table 1. Do you make puppets in your kindergarten?

Odgovor	Odgovorilo	U procentima
Da	5	55,56%
Ne	4	44,44%
UKUPNO	9	100,00%

Slika 1. Da li pravite lutke u vrtiću?
Figure 1. Do you make puppets in your kindergarten?

Tabela 2. Vrtić 1 rezultati.

Table 2. Kindergarten 1 results.

Odgovor	Odgovorilo	U procentima
Da	5	100,00%
Ne	0	0,00%
UKUPNO	5	100,00%

Tabela 3. Vrtić 2 rezultati.

Table 3. Kindergarten 2 results.

Odgovor	Odgovorilo	U procentima
Da	0	0,00%
Ne	4	100,00%
UKUPNO	4	100,00%

2. Na pitanje "Ako je odgovor na prvo pitanje bio „DA“ koju vrstu lutaka pravite? (Može se odabrati više opcija)" odgovor su dali samo ispitanici iz vrtića broj 1 (tabela 4), jer su ispitanici iz vrtića broj 2 samo precrtali ovo pitanje jer što ukazuje na činjenicu da nisu pravili lutke u vrtiću.

Tabela 4. Koju vrstu lutaka pravite? Odgovori iz vrtića 2.

Table 4. What kind of puppet do you make? Kindergarten 2 answers.

Odgovor	Odgovorilo	U procentima
a. Ginjlo lutku	4	80,00%
b. Lutku na stapu (varjaci)	5	100,00%
c. Lutku zevalicu	1	20,00%
d. Marionetu	0	0,00%
e. Neku drugu vrstu lutke	1	20,00%
f. Lutke za pozorište senki	5	100,00%
g. Ne pravim lutke u vrtiću	0	0,00%
UKUPNO	5	100,00%

Osim predefinisanih odgovora na zaokruživanje, jedan ispitanik je zaokružio i opciju „e. Neku drugu vrstu lutke“ i dodao opis: „Lutke od papira“.

3. Na pitanje "Ako pravite lutke, koju vrstu materijala koristite za izradu lutaka? (Može se odabrati više opcija)" isto kao i kod prethodnog, budući da ovo pitanje ima smisla samo ako je odgovor na prvo pitanje bio „DA“, samo su ispitanici iz vrtića broj 2 dali odgovore (tabela 5).

Tabela 5. Koju vrstu materijala koristite za izradu lutaka? Vrtić 2 odgovori.

Table 5. Which materials you use for puppet? Kindergarten 2 answers.

Odgovor	Odgovorilo	U procentima
a. Papir	5	100,00%
b. Karton	5	100,00%
c. Tkaninu	5	100,00%
d. Reciklazni materijal	5	100,00%
e. Ostalo	3	60,00%
UKUPNO	5	100,00%

Na ovo pitanje tri ispitanika je zaokružilo opciju pod „e. Ostalo“ uz opis:

- Rolne WC papira, stare čarape
- Koflin, sundjer
- Folija, sundjer, vuna, gumipena

4. Na pitanje "Da li koristite dramske igre u radu sa decom u vrtiću?" svi ispitanici iz oba vrtića odgovorili su pozitivno, što znači da su dramske igre u oba vrtića kod svih vaspitača zastupljene u manjoj ili većoj meri (tabela 6).

Tabela 6. Da li koristite dramske igre u radu sa decom u vrtiću?
Table 6. Do you use drama role play with kindergarten kids?

Odgovor	Odgovorilo	U procentima
Da	9	100,00%
Ne	0	0,00%
UKUPNO	9	100,00%

5. Na pitanje "Da li aktivno uključujete decu u izradu lutaka i dramatizaciju?" kao i kod drugog i trećeg pitanja, u vrtiću broj 2 odgovor svih ispitanika je bio „NE“, što je i očekivano da proizilazi iz prvog pitanja, dok je kod ispitanika iz vrtića broj 1 odgovor svih bio „DA“ (tabele 7 i 8) 7).

Tabela 7. Da li aktivno uključujete decu u izradu lutaka i dramatizaciju? Vrtić 1.
Table 7. Are children actively involved in puppet making and dramatization? Kindergarten 1.

Odgovor	Odgovorilo	U procentima
Da	5	100,00%
Ne	0	0,00%
UKUPNO	5	100,00%

Tabela 8. Da li aktivno uključujete decu u izradu lutaka i dramatizaciju? Vrtić 2.
Table 8. Are children actively involved in puppet making and dramatization? Kindergarten 2.

Odgovor	Odgovorilo	U procentima
Da	0	0,00%
Ne	4	100,00%
UKUPNO	4	100,00%

6. Na pitanje "Da li pravite scenografiju za predstave u vrtiću?" svi ispitanici su odgovorili sa „DA“ (tabela 9).

Tabela 9. Da li pravite scenografiju za predstave u vrtiću?
Table 9. Do you make scenography for puppet shows in kindergarten?

Odgovor	Odgovorilo	U procentima
Da	9	100,00%
Ne	0	0,00%
UKUPNO	9	100,00%

7. Na pitanje "Ako je odgovor na prethodno pitanje DA, da li uključujete decu u izradu scenografije?" ispitanici iz prvog vrtića su odgovorili da uključuju decu u izradu scenografije u većoj meri dok su ispitanici iz drugog vrtića odgovorili da uključuju decu u manjoj meri (tabele 10 i 11).

Tabela 10. Da li uključujete decu u izradu scenografije? Vrtić 1.
Table 10. Are children involved in making scenography? Kindergarten 1.

Odgovor	Odgovorilo	U procentima
a. Da	1	20,00%
b. U većoj meri	4	80,00%
c. U manjoj meri	0	0,00%
d. Ne	0	0,00%
UKUPNO	5	100,00%

Jedan ispitanik je ovde dao i opisan odgovor uz zaokružen odgovor pod b:
 U većoj meri shodno dečijim mogućnostima i željama

Tabela 11. Da li uključujete decu u izradu scenografije? Vrtić 2.

Table 11. Are children involved in making scenography? Kindergarten 2.

Odgovor	Odgovorilo	U procentima
a. Da	0	0,00%
b. U većoj meri	0	0,00%
c. U manjoj meri	4	100,00%
d. Ne	0	0,00%
UKUPNO	4	100,00%

8. Na pitanje "Da li izrađujete kostime za predstave i priredbe u vrtiću sa decom?" imamo pozitivan odgovor od ispitanika iz prvog vrtića i negativan od ispitanika iz drugog vrtića (tabele 12 i 13).

Tabela 12. Da li izrađujete kostime za predstave i priredbe u vrtiću sa decom? Vrtić 1.

Table 12. Do you create costumes with children for puppet shows in kindergarten? Kindergarten 1.

Odgovor	Odgovorilo	U procentima
Da	5	100,00%
Ne	0	0,00%
UKUPNO	5	100,00%

Tabela 13. Da li izrađujete kostime za predstave i priredbe u vrtiću sa decom? Vrtić 2.

Table 13. Do you create costumes with children for puppet shows in kindergarten? Kindergarten 1.

Odgovor	Odgovorilo	U procentima
Da	0	0,00%
Ne	4	100,00%
UKUPNO	4	100,00%

9. Na pitanje "Koliko često u toku godine pravite predstave sa lutkama u vrtiću?" većina ispitanika je odgovorila „Retko“ (66.67%). Ni jedan ispitanik nije zaokružio odgovor pod „d. Ne pravimo ih uopšte“ (tabela 14, slika 2).

Tabela 14. Koliko često u toku godine pravite predstave sa lutkama u vrtiću?

Table 14. How often you organize puppet shows in the kindergarten?

Odgovor	Odgovorilo	U procentima
a. Pravim ih često	2	22,22%
b. Ne toliko često	1	11,11%
c. Retko	6	66,67%
d. Ne pravimo ih uopšte	0	0,00%
UKUPNO	9	100,00%

Slika 2. Koliko često u toku godine pravite predstave sa lutkama u vrtiću?

Figure 2. How often you organize puppet shows in the kindergarten?

10. Na pitanje "Da li lutku koristite kao terapeutsko sredstvo kod plašljive dece?" svi ispitanici su odgovorili pozitivno, što znači da su svesni značaja igranja lutkama kao načina za prevazilaženje prepreka kod dece i da to aktivno primenjuju (tabela 15, slika 3).

Tabela 15. Da li lutku koristite kao terapeutsko sredstvo kod plašljive dece?
Table 15. Do you use puppet in a therapeutic purpose with fearful children?

Odgovor	Odgovorilo	U procentima
a. Da	7	77,78%
b. U većoj meri	2	22,22%
c. U manjoj meri	0	0,00%
d. Ne	0	0,00%
UKUPNO	9	100,00%

Slika 3. Da li lutku koristite kao terapeutsko sredstvo kod plašljive dece?
Figure 3. Do you use puppet in a therapeutic purpose with fearful children?

ZAKLJUČCI

Iz dobijenih rezultata može se zaključiti da motivisanost vaspitača da uključi decu u procese osmišljavanja, pripreme i izvođenja lutkarskih predstava zavisi u velikoj meri od samog kolektiva u kome se vaspitač nalazi. Anketa sprovedena u ovom radu obuhvatiua je mali uzorak tako da bi istraživanje svakako trebalo ponoviti na većem uzorku. Vaspitači su svesni značajnosti lutaka i igri sa lutkama za dečiji razvoj ali se još uvek malo pažnje posvećuje uključivanju dece u proces izrade lutaka, scenografije i izvođenje lutkarske predstave. Rezultati pokazuju da vaspitači smatraju da lutka pored izuzetnog značaja za razvoj dečije mašte pokazuje i izrazito terapeutsko dejstvo ali da se i pored tih saznanja ona ne koristi u dovoljnoj meri u vrtićima. Uočeni efekti navode na promišljanja o frekventnijoj upotrebi lutke kao nezaobilazne komponente dobrobiti deteta i dečijeg sveobuhvatnog razvoja.

LITERATURA

- Bokšan, Z. (2000). *Od igre do pozornice*. Kreativni centar, Beograd.
- Đekić, V. (2019). Krugovi detinjstva. *Časopis za multidisciplinarna istraživanja detinjstva*, 7(1), 53 – 68.
- Đokić, Lj., Jovanović, D. i Nikolin- Nikolić, V. (1969). *Dramski rad u školi*. Beograd: Zavod za izdavanje udžbenika i nastavna sredstva Socijalističke republike Srbije.
- Đorđević, Ž. (2014). *Drama u obrazovanju- potrebe nastavnika za obrazovanjem i osnaživanjem za primenu drame u obrazono- vaspitnom radu u našim školama*. Beograd: Pedagoško društvo Srbije.
- Ivon, H. (2010). *Dijete, odgojitelj i lutka. Pedagoške mogućnosti lutke u odgoju i obrazovanju*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
- Milovanović, A. (2016). *Lutkarski tekstovi za pozorište u vrtiću i školi*. Lutkef, Beograd.

- Misailović, M. (1991). *Dete i pozorišna umetnost*. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva. Beograd.
- Milovanović, A. (2003). *Folklorne lutke na štapu, priručnik za nastavu scenske umenosti*. Aleksinac: Viša škola za obrazovanje vaspitača.
- Mladenović, M. (2005). *Scenske bajke Aleksandra Popoića*. Pozorišni muzej Vojodine, Novi Sad.
- Pavlović, D. (2019). *Drama i pozorište u vrtiću, priručnik za nastavnike*. Aleksinac, Vuk Karadžić.
- Stanisavljević, K. (2022). *Uticaj pozorišta za decu na vaspitanje, obrazovanje i kreiranje kritičkog mišljenja kod dece*. Fakultet dramskih umetnosti, Beograd.
- Takarić, A., Đuričković, M. i Pavlović, T. (2013). *Pametna knjiga o školskom pozorištu*. Centar za kulturnu umenost, Aleksinac.
- Telander, K., Ristić, Z. i Navojec, D. (2015). *Kako upoznati decu sa pozorištem i pozorište sa decom? Priručnik za predškolske ustanove*. Tukan print, Univerzitet umetnosti u Beogradu, Beograd.
- Večanski, V.D. (2015). *Razvojni i likovni potencijal ručno izrađenih igračaka na predškolskom uzrastu: primer Valdorf pedagogije*. Beograd: Učiteljski fakultet.
- Viktorović, B. (2004). *Dramske igre i pokret, priručnik za nastavnike*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Štern, V. (1938). *Psihologija ranog detinjstva- do navršetka šeste godine života*. Beograd.

COMPETENCIES OF TEACHER AS FACTOR OF ENCOURAGEMENT OF DRAMA ACTIVITIES AND MAKING STAGE PUPPETS IN KINDERGARTEN

Marija Aleksandrović Stajić

Preschool Teacher Training and Business Informatics College of Applied Studies Sirmium, Zmaj Jovina 29, 22000 Sremska Mitrovica, Serbia, mara.aleksandrovic@gmail.com

ABSTRACT

This article analyzes role of kindergarten teacher and his methodical approaches in creativity development process in preschool children. It was analyzed drama activities in kindergarten as a way for integrated personal development of children. Research problem is focused on identifying factors that affect the encouragement of dramatic expression for preschool children. Goal of this research is consideration of the effects and actions of teacher related to dramatic activities and making stage puppets in the practice. The result showed that teachers believe that puppets are not only important for children's imagination but also, they have therapeutic effect, but in spite of that, they are not used as much as they can be. This led us to thinking about more frequent using of puppets as important component of children's benefits and children's development in general.

Keywords: child, drama activities, stage puppet.